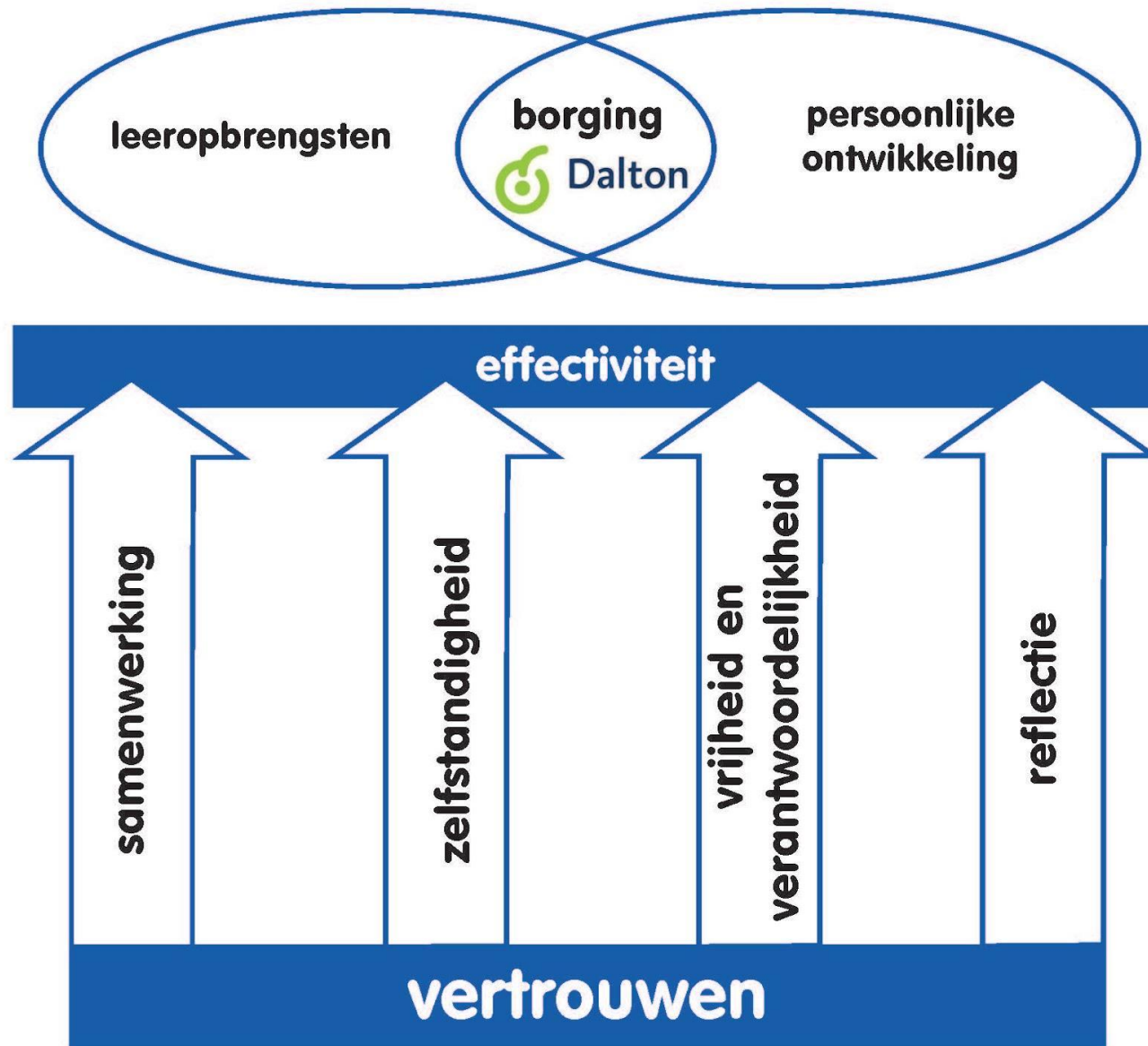

mensen met lef

Vrijheid en verantwoordelijkheid

Vrijheid is nodig om eigen keuzes te kunnen maken en eigen paden te kunnen creëren. Het onderwijs is begrensd door tijd, leerdoelen, schoolregels en afspraken. Binnen deze kaders biedt vrijheid de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een actieve leerhouding, maar vrijheid houdt ook een verantwoordelijkheid naar zichzelf en de omgeving.^{1,2,4} Daarnaast biedt de vrijheid de mogelijkheid om proefondervindelijk te leren, te experimenteren en grenzen te verkennen en te verleggen.² De leerlingen worden geconfronteerd met de relatie tussen wat ze doen en wat het oplevert. Dat is voor leerlingen een geleidelijk leerproces, waarin zelfkennis en zelfinschatting een grote rol spelen.³

Tot slot heeft vrijheid bieden en verantwoordelijkheid nemen een relatie met vertrouwen schenken en vragen. Dit is gevisualiseerd in figuur 2.2 in de buitenste ring.⁴

Figuur 2.3 daltonkernwaarden en vaardigheden

Zelfstandigheid

Zelfstandigheid betekent dat de leerling leert initiatief te kunnen en mogen nemen. Het betekent ook dat hij leert om zelf problemen op te lossen. Een teken van zelfstandigheid is dat de leerling tijdig om hulp vraagt, wanneer hij of zij er niet zelf uitkomt. Zelfstandig staat niet synoniem voor 'alleen'. De kern van 'zelfstandigheid' is, dat niet steeds een ander de kaders van hoe, wanneer, waar en met wie bepaalt. Zo wordt een afhankelijke en afwachtende houding ontmoedigd.^{1,2,4}

Om later als democratisch burger te functioneren moet een leerling leren beoordelen welke beslissingen hij of zij moet nemen en wat de gevolgen daarvan zijn.²

Samenwerking

Samenwerken is het leren met en van elkaar en het leren omgaan met de verschillen tussen zichzelf en de anderen. Daarnaast is samenwerking verbonden met de existentiële vraag of iemand zichzelf kan zijn en tegelijkertijd onderdeel kan uitmaken van het grotere geheel.

Dit wordt gezien vanuit het oogpunt dat alle betrokkenen binnen de school onderdeel uitmaken van de leeromgeving. Samen leven en werken vindt plaats op een natuurlijke en gestructureerde wijze, waardoor het verwerven van kennis en vaardigheden vergemakkelijkt. Het uiteindelijke doel is democratisch burgerschap ontwikkelen.^{1,2,4} Een daltonschool dient als oefenplek voor socialisering en democratisering.²

Effectiviteit

Het daltononderwijs is gericht op een effectieve inzet van tijd, menskracht en middelen. Een taak als drager van de te leren competenties biedt optimaal gelegenheid om tot een doelmatige inrichting te komen.^{1,2,4}

Naast het thema rendement op onderwijsresultaten, richt de effectiviteit zich ook op de thema's van de brede vorming en de persoonsontwikkeling.⁴

De zelfstandigheid, vaak ook de samenwerking, maar zeker de vrijheid en verantwoordelijkheid in combinatie met reflectie moeten leiden tot effectieve acties van de leerling om het (zelf)gestelde doel te bereiken. Daarnaast moet de complete aandacht en energie zich richten op de doelstelling.⁵

Reflectie

Reflectie en evaluatie dragen in hoge mate bij tot een verkenning van de leerweg om het beoogde doel te bereiken. Er is sprake van een kritische benadering van ontwikkeling en resultaat.^{1,2,4} Het reflecteren vindt plaats vooraf, tijdens en/of na afloop, op de aanpak, de bedoeling, de eigen inzet en/of het effect en voorkomt het risico alleen maar tijd te vullen in plaats van te leren.⁶ Er moet een directe relatie gelegd worden tussen kennis en

ervaring. Het doel van reflecteren ligt in het vergroten van de kennis, het bewust worden van de doelen en de benodigde kennis en vaardigheden. Daarnaast richt het zich op het versterken van de metacognitieve vaardigheden, de gedachten over de gedachten, om het zelfgereguleerde leren te versterken.⁷

¹ *Daltonidentiteit. Leren is werken, zelfstandig en samen.* (NDV, 2012)

² *Schoolverbetering in het daltononderwijs.* (De Haan, 2015)

³ *Perspectieven op Dalton* (Sins et al. 2018)

⁴ *Focus op Dalton* (Berends & Wolthuis, 2012)

⁵ *Effectiviteit* (Janson, 2018)

⁶ *De samenhang van de kernwaarden.* (Janson, 2016)

⁷ *Reflectie in het daltononderwijs* (Sins 2014)